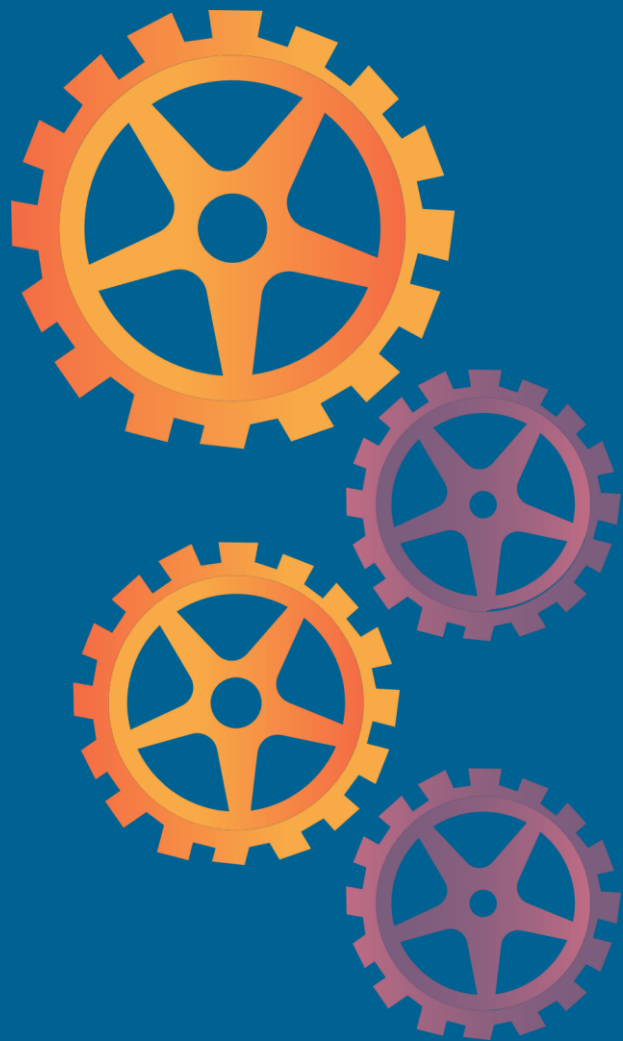

Tvorba digitálního obsahu

Otázky autorských práv a licencí

Vasileios Kyriatzis
Univerzita v Thessaly

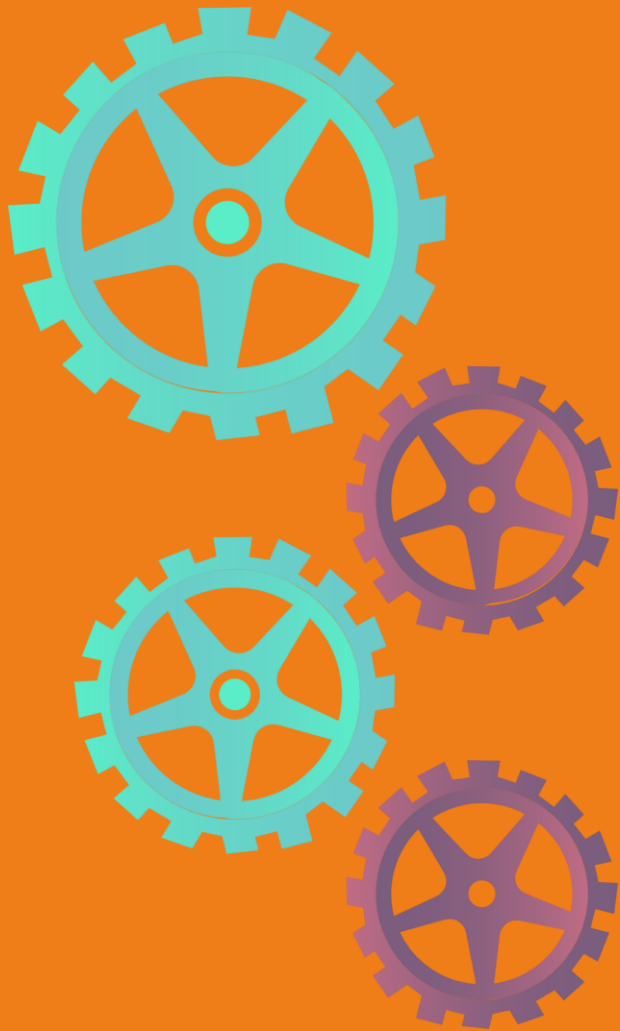

Obsah

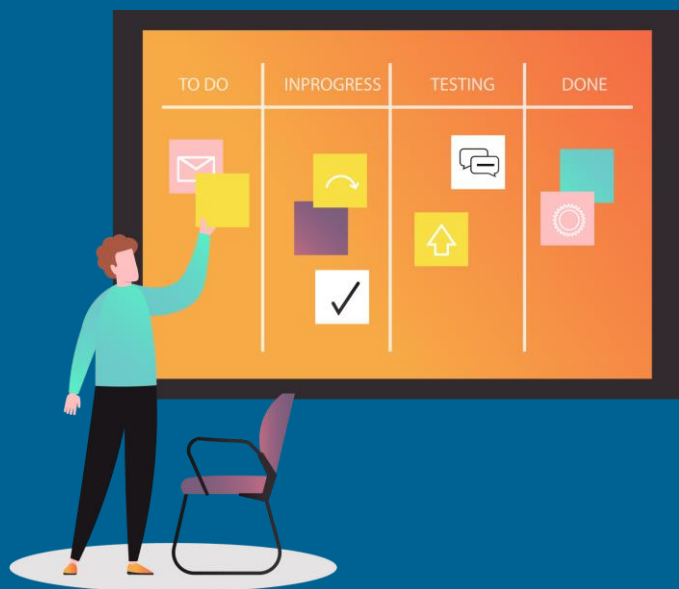
- Duševní vlastnictví
 - Formy ochrany duševního vlastnictví
- Autorská práva
- Spravedlivé použití
- Další zdroje (neautorských) materiálů
- Materiál z veřejné domény
 - Veřejně dostupné materiály / zdroje
- Licence Creative Commons
 - Materiály/zdroje s licencí Creative Commons
- Co je třeba mít na paměti při práci s digitálním obsahem

Otázky autorských práv a spravedlivého použití

- Při tvorbě digitálního obsahu se tvůrci velmi často rozhodnou vyhledávat na internetu obrázky, videa, dokumenty a další typy/formy souborů, aby získali inspiraci a návod nebo je dokonce použili "tak, jak jsou" ve svém obsahu.
- Když máme všechno to obrovské množství informací doslova na dosah ruky, je velmi snadné "spěchat" a, ať už vědomě či ne, nebrat v úvahu, že tyto soubory mohou podléhat omezením autorských práv.
- Proto je velmi důležité mít jasnou představu o tom, co můžeme použít a za jakých okolností.
- V této části budeme diskutovat o těchto pojmech a pokusíme se je objasnit.

Definice

Duševní vlastnictví

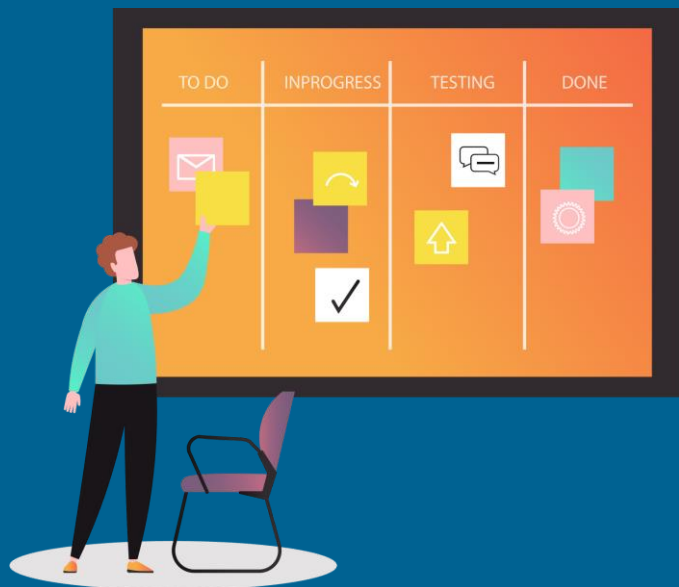
- Práva duševního vlastnictví jsou právní ochranou duševních výtvorů, jako jsou vynálezy, literární a umělecká díla, symboly, názvy, vyobrazení a vzory používané komerčně.
- Tato práva umožňují tvůrcům kontrolovat, jak jsou jejich díla používána, a zabránit ostatním, aby je používali bez svolení.
- S rozmachem digitálních technologií a internetu nabývají práva duševního vlastnictví na významu pro tvůrce digitálního obsahu, jako jsou videa, hudba, software a obrázky.

Formy ochrany duševního vlastnictví

- **Autorská práva;** dávají tvůrcům originálních děl výhradní právo na rozmnožování, šíření a vystavování jejich děl. Vztahují se jak na fyzické kopie díla, tak na digitální kopie, například na internetu.
- **Ochranné známky;** symbol, název nebo design, který se používá k identifikaci a odlišení zboží nebo služeb jedné osoby nebo organizace od zboží nebo služeb jiných osob nebo organizací.
- **Patenty;** dávají vynálezci výlučné právo vyrábět, používat a prodávat své vynálezy po určitou dobu. To se týká jakéhokoli postupu nebo stroje, a také jakéhokoli vylepšení.

Definice

Autorská práva

- Autorské právo je právní pojem, který poskytuje tvůrci původního díla výlučná práva na užití, rozmnožování a šíření tohoto díla.
 - UPOZORNĚNÍ: **není dovoleno** kopírovat, distribuovat kopie, veřejně vystavovat nebo předvádět cizí dílo nebo vytvářet odvozeniny takového materiálu/díla! Pokud tak učiníte, nazývá se to porušením autorských práv a má to právní důsledky!
- Autorská práva se vztahují na publikovaná i nepublikovaná díla, která mají konkrétní (hmotnou) podobu (např. příspěvek na blogu, hudební partitura, umělecké dílo všeho druhu, software, architektonický návrh atd.).

Autorská práva

- Nehmotná díla, jako jsou myšlenky nebo fakta, nejsou chráněna autorským právem.
- Platí také, že jakýkoli originální, hmotný materiál, který jako učitel/tvůrce digitálního obsahu vytvoříte, je rovněž chráněn autorským právem!

Nevybíravé používání digitálních zdrojů je tedy něco, co nás může dostat do problémů, a proto je třeba věnovat mu plnou pozornost!

Spravedlivé použití (Fair Use)

- Když jsme tedy zjistili, že při vývoji digitálního obsahu nemůžeme používat materiál chráněný autorským právem (pokud samozřejmě nezískáme povolení od vlastníka autorských práv), vyvstávají následující otázky;
 - "Porušoval jsem snad po celou dobu zákon tím, že jsem při výuce používal úryvky z knih, obrázky, videa, písničky? Není pravda, že my *učitelé můžeme používat jakýkoli dostupný materiál, pokud tak činíme pro vzdělávací účely?*"
- Na tato tvrzení lze odpovědět ano i ne. Zde se objevuje pojem "spravedlivé použití", který se zabývá výjimkami při použití materiálu chráněného autorským právem za určitých pravidel a podmínek.

Spravedlivé použití

- Teorie spravedlivého použití je právní zásada, která umožňuje omezené použití materiálu chráněného autorským právem bez nutnosti získat povolení od držitele autorských práv.
- Tato zásada má podporovat svobodu projevu a šíření informací tím, že za určitých okolností umožňuje použití materiálu chráněného autorským právem.
- Spravedlivé užití umožňuje použití materiálu chráněného autorským právem pro účely, jako je kritika, komentář, zpravodajství, výuka nebo výzkum.

Spravedlivé použití

- Mezi faktory, které se berou v úvahu při určování, zda je konkrétní použití považováno za spravedlivé, patří
 - účel a charakter využití,
 - povahu díla chráněného autorským právem,
 - množství a důležitost použité části,
 - vliv užití na potenciální trh s dílem chráněným autorským právem nebo jeho hodnotu
- Jinými slovy, materiály chráněné autorským právem můžeme používat pro účely výuky, ale za určitých pravidel a podmínek.

Spravedlivé použití

Pravidla spravedlivého použití pro vaši zemi najdete na níže uvedených odkazech. Pečlivě si je přečtěte!

Řecko

- https://euipo.europa.eu/ohimportal/el/web/observatory/faq-teachers-el#faqanchor_EL

Itálie

- https://euipo.europa.eu/ohimportal/it/web/observatory/faq-teachers-it#faqanchor_IT

Německo

- https://euipo.europa.eu/ohimportal/de/web/observatory/faq-teachers-de#faqanchor_DE

Česká republika

- https://euipo.europa.eu/ohimportal/cs/web/observatory/faq-teachers-cs#faqanchor_CS

Zbytek Evropy

- <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/faq-for-teachers>

Další zdroje (neautorských) materiálů

- Jak jste tedy zjistili, používání materiálů chráněných autorskými právy, a to i podle pravidel spravedlivého použití, může být nejisté a stresující.
- Alternativním přístupem, kterým se můžete jako tvůrce digitálního obsahu řídit, je získávání materiálu
 - z veřejné domény nebo
 - poskytovaného pod licencemi Creative Commons.

Veřejně dostupné materiály (Public domain)

- Veřejně dostupný materiál / z veřejné domény (Public domain) tvoří veškerá tvůrčí díla, na která se nevztahují žádná výlučná práva duševního vlastnictví.
- Tato práva mohla zaniknout, propadnout, nebo se jich vlastníci rovnou vzdali.
- Protože nikdo nemá výhradní práva, může tato díla legálně používat nebo na ně odkazovat kdokoli bez předchozího souhlasu nebo platby.
 - například díla Shakespeara nebo Arthura Conana Doyla, hudba Ludwiga van Beethovena, díla a návrhy Leonarda da Vinciho jsou již veřejným majetkem.

Veřejně dostupné materiály / zdroje

- **Projekt Gutenberg** (<https://www.gutenberg.org/>): Jedná se o webovou stránku provozovanou dobrovolníky, která nabízí více než 60 000 elektronických knih zdarma. Knihy jsou k dispozici v různých formátech, včetně prostého textu, HTML a elektronických knih.
- **Librivox** (<https://librivox.org/>): Jedná se o webovou stránku provozovanou dobrovolníky, která nabízí bezplatné zvukové nahrávky knih. Nahrávky jsou čteny dobrovolnými vypravěči a jsou k dispozici v různých formátech, včetně MP3 a OGG.
- **Internetový archiv** (<https://archive.org/>): Jedná se o neziskovou organizaci, která nabízí širokou škálu veřejně dostupných zdrojů, včetně knih, videí, hudby a obrázků. Internetový archiv také nabízí řadu služeb, například Wayback Machine, který umožňuje uživatelům prohlížet archivní verze webových stránek.

Veřejně dostupné materiály / zdroje

- **The Public Domain Review** (<https://publicdomainreview.org/>): Jedná se o webovou stránku, která shromažďuje a prezentuje výběr zajímavých a neobvyklých děl, která se stala veřejným majetkem, včetně knih, obrazů a filmů.
- **Wikimedia Commons** (<https://commons.wikimedia.org/>): Toto je databáze více než 55 milionů volně použitelných mediálních souborů, včetně obrázků, videí a hudby.
- **Britská knihovna** (<https://www.bl.uk/>): Nabízí rozsáhlou sbírku historických dokumentů a knih, které se dostaly do veřejného vlastnictví, včetně rukopisů, map a novin.
- **Kongresová knihovna** (<https://www.loc.gov/>): Nabízí širokou škálu veřejně dostupných zdrojů, včetně knih, fotografií, map a rukopisů.

Veřejně dostupné materiály / zdroje

- **Newyorská veřejná knihovna** (<https://www.nypl.org/>): Nabízí širokou škálu veřejně dostupných zdrojů, včetně knih, fotografií a rukopisů.
- **Národní archiv** (<https://www.nationalarchives.gov.uk/>): Nabízí širokou škálu veřejně dostupných zdrojů, včetně vládních dokumentů, fotografií a map.
- **Europeana** (<https://www.europeana.eu/>): Je digitální platforma, která nabízí přístup k více než 50 milionům knih, obrazů, filmů, muzejních předmětů a archivních záznamů, které se staly veřejným majetkem.

Licence Creative Commons

- **Creative Commons (CC)** je nezisková organizace, která poskytuje soubor licencí a nástrojů pro autorská práva, které mohou tvůrci používat ke sdílení své práce s veřejností.
- Tyto licence umožňují tvůrcům určit, jakým způsobem lze jejich dílo používat a sdílet, a zároveň udělují určitá práva uživatelům, aniž by každý uživatel musel kvůli licenci jednotlivě kontaktovat tvůrce.
- Licence Creative Commons jsou navrženy tak, aby byly flexibilní a umožňovaly tvůrcům zvolit si úroveň kontroly nad tím, jakým způsobem chtějí jejich dílo používat, a zároveň poskytovaly uživatelům jednoduchý a srozumitelný způsob, jak mohou dílo používat.

Licence Creative Commons

Existuje **šest** různých typů licencí, které jsou seřazeny od nejvolnějších po nejprísnejší;

1. **CC BY:** Umožňuje opakovaným uživatelům použití materiálu, jeho šíření, remixování, přizpůsobení a další využití v jakémkoli médiu nebo formátu, pokud je uveden autor. Licence umožňuje komerční využití

2. **CC BY-SA:** Umožňuje opakovaným uživatelům použití materiálu, jeho šíření, remixování, přizpůsobení a další využití v jakémkoli médiu nebo formátu, pokud je uveden autor. Licence umožňuje komerční využití. *Pokud materiál remixujete, upravujete nebo na něm stavíte, musíte upravený materiál licencovat za stejných podmínek.*

3. **CC BY-NC:** Umožňuje opakovaným uživatelům šířit, remixovat, upravovat a vytvářet materiál v jakémkoli médiu nebo formátu *pouze pro nekomerční účely* a pouze pod podmínkou uvedení autora.

Licence Creative Commons

Existuje **šest** různých typů licencí, které jsou seřazeny od nejvolnějších po nejprísnejší;

4. **CC BY-NC-SA:** Umožňuje opakovaným uživatelům použití materiálu, jeho šíření, remixování, přizpůsobení a další využití v jakémkoli médiu nebo formátu pouze pro *nekomerční* účely a pouze za předpokladu, že je uveden autor. Pokud materiál remixujete, upravujete nebo na něm stavíte, musíte upravený materiál licencovat za *stejných podmínek*.

5. **CC BY-ND:** Umožňuje opakovaným uživatelům kopírovat a šířit materiál na jakémkoli médiu nebo v jakémkoli formátu pouze v *neupravené* podobě a pouze pod podmínkou uvedení autora. Licence umožňuje *komerční* využití

6. **CC BY-NC-ND:** Umožňuje opakovaným uživatelům kopírovat a šířit materiál na jakémkoli médiu nebo v *neupravené* podobě, pouze pro *nekomerční* účely, a pouze pokud je uveden autor.

Licence Creative Commons

Kromě předchozích 6 licencí existuje také licence "Creative Commons Public Domain Dedication" neboli CC0 (také známá jako CC Zero).

- **CC0** (neboli CC Zero) je nástroj pro veřejné šíření, který umožňuje tvůrcům vzdát se autorských práv a dát svá díla do celosvětové veřejné domény. CC0 umožňuje dalším uživatelům šířit, remixovat, upravovat a stavět na materiálu v jakémkoli médiu nebo formátu *bez jakýchkoli podmínek*.

Body, které je třeba vzít na vědomí

- Licence a CC0 nelze odvolat; jakmile na svůj materiál povolíte licenci CC, může s ní počítat každý, kdo chce materiál používat, i když ho později přestanete chtít distribuovat.
- Musíte vlastnit nebo kontrolovat autorská práva k dílu, které má být licencováno. Licenci CC nebo CC0 může na dílo chráněné autorskými právy použít pouze držitel autorských práv nebo osoba, která k tomu má výslovné svolení držitele autorských práv.

Licence Creative Commons

CREATIVE COMMONS LICENSES OVERVIEW FOR STUDENTS AND TEACHERS

ATTRIBUTION REQUIRED

BY

You can use the work and do whatever you like with it as long as you give attribution.

BY-SA

If you add to or change the work, you must share it with the same BY-SA license.

BY-ND

You can use the work as long as you don't change it in any way.

BY-NC

You can use the work and add to it or change it but you can't make money from it.

BY-NC-SA

If you change the work, you must share it with the same license and you can't make money from it.

BY-NC-ND

You can use and share the work but you can't change it or sell it.

Least restrictive

Most restrictive

ATTRIBUTION FREE OPTIONS

PUBLIC DOMAIN

You can use the work however you like without permission or attribution; the copyright has expired.

CREATIVE COMMONS ZERO

You can use the work however you like without permission or attribution; the creator has released it to the public.

Materiály/zdroje s licencí Creative Commons

- **Flickr** (<https://www.flickr.com/>): Oblíbená webová stránka pro sdílení fotografií, která uživatelům umožňuje vyhledávat a stahovat obrázky s licencí CC.
- **Pixabay** (<https://pixabay.com/>): Nabízí rozsáhlou sbírku volně použitelných obrázků, videí a ilustrací.
- **Unsplash** (<https://unsplash.com/>): Nabízí rozsáhlou sbírku obrázků s vysokým rozlišením, které lze volně používat pod licencí CC0.
- **Wikimedia Commons** (<https://commons.wikimedia.org/>): Databáze více než 55 milionů volně použitelných mediálních souborů, včetně obrázků, videí a hudby.

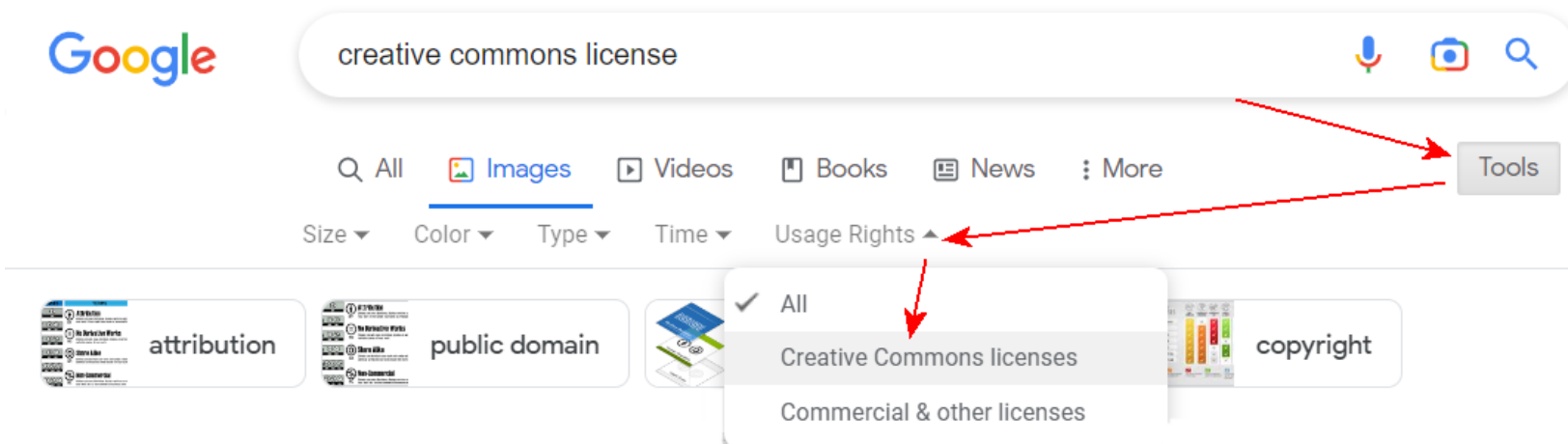
Materiály/zdroje s licencí Creative Commons

- **The Noun Project** (<https://thenounproject.com/>): Široká sbírka ikon a ilustrací, které jsou k dispozici pod různými licencemi CC.
- **Vimeo** (<https://vimeo.com/creativecommons>): Webová stránka pro sdílení videí, která umožňuje uživatelům vyhledávat a stahovat videa.
- **Jamendo** (<https://www.jamendo.com/>) a Dig CC Mixer (<http://dig.ccmixer.org/>): Nabízejí rozsáhlou sbírku hudby
- **Otevřená knihovna** (<https://openlibrary.org/>): Nabízí sbírku bezplatných elektronických knih
- **SoundCloud** (<https://soundcloud.com/creativecommons>): Nabízí sbírku zvukových stop

Licence Creative Commons / zdroje

- Vyhledávání ve vyhledávačích podle níže uvedených kroků;

- Pokud máte pochybnosti o licenčním statusu takto získaného souboru, buď požádejte o povolení, nebo jej nepoužívejte!

Co je třeba mít na paměti při práci s digitálním obsahem

Seznamte se se zákony o autorských právech a konceptem spravedlivého použití.

- Před použitím jakéhokoli digitálního obsahu je důležité znát zákony a předpisy týkající se jeho používání. Spravedlivé použití je právní zásada, která umožňuje omezené použití materiálu chráněného autorskými právy bez nutnosti získat povolení od držitele autorských práv.

Hledejte obsah s licencí Creative Commons

- Creative Commons je nezisková organizace, která poskytuje soubor licencí, jimiž mohou tvůrci označit způsob použití svých děl. Tyto licence usnadňují vyhledávání a používání obsahu, který byl zpřístupněn k opakovanému použití.

Uveďte původního tvůrce

- Při používání digitálního obsahu je důležité vždy uvést autora. To zahrnuje odkaz na původní zdroj a uvedení jména nebo adresy tvůrce.

Co je třeba mít na paměti při práci s digitálním obsahem

Seznamte se s podmínkami služby

- Mnoho webových stránek a platforem má vlastní podmínky služby, které popisují, jak lze jejich obsah používat. Před použitím jakéhokoli obsahu se ujistěte, že jste si tyto podmínky přečetli a porozuměli jim.

Uvědomte si právní důsledky používání digitálního obsahu.

- V závislosti na typu obsahu a způsobu jeho použití může mít jeho použití právní důsledky.

V případě pochybností požádejte o povolení

- Pokud si nejste jisti, zda je určité použití digitálního obsahu povoleno, je vždy nejlepší obrátit se na držitele autorských práv a požádat ho o svolení.

Uvědomte si rozdíl mezi osobním a komerčním použitím a také různé typy dostupných licencí.

- Některé licence umožňují pouze osobní použití obsahu, ale ne komerční.
- Různé typy licencí mají různá omezení, některé jsou přísnější než jiné, proto musíte vědět, jaký typ licence používáte.

Děkujeme.

The project Agile2Learn was financed with the support of the Erasmus+ Programme of the European Commission under the Grant No.: 2021-1-CZ01-KA220-VET-000025558

[Agile2learn.eu](https://agile2learn.eu)